

Πάτσγουορκ & Quilting
αλά Ελληνικά

Εκδόσεις Λευκή Σελίδα • Ψυχαγωγία – Ενδιαφέροντα ΧΕΙΡΟΤΕΧΝΙΑ

Μάνια Χατζηιωαννίδη

Πάτσγουορκ και Quilting αλά ελληνικά

Βασικές τεχνικές και 16 σχέδια με αναλυτικές οδηγίες

Διορθώσεις: Ελένη Ζαφειρούλη

Σελιδοποίηση: Γιάννης Χατζηχαλαράμπους

Μακέτα εξωφύλλου: Γιάννης Χατζηχαλαράμπους

Εικόνα εξωφύλλου: © Μάνια Χατζηιωαννίδη

Copyright © Εκδόσεις Λευκή Σελίδα και Μάνια Χατζηιωαννίδη, Αθήνα 2015

Πρώτη έκδοση από τις Εκδόσεις Λευκή Σελίδα, Αθήνα 2015

ISBN 978-960-9745-45-1

Εκδόσεις Λευκή Σελίδα

Σταδίου 10, 105 64, Αθήνα • Τηλ. & Fax.: 2103232870

www.lefkiselida.gr • e-mail: info@lefkiselida.gr

Αυτό το κείμενο που δημοσιεύεται από τις εκδόσεις «Λευκή Σελίδα» προστατεύεται από τους διεθνείς νόμους και τις διεθνείς συνθήκες που αφορούν τα συγγραφικά δικαιώματα. Η εκτύπωσή του σε χαρτί προορίζεται αποκλειστικά για τον αγοραστή και περιορίζεται στην προσωπική του χρήση. Κάθε άλλη αναπαραγωγή ή αντιγραφή, από όποιον και να προέρχεται, θα αποτελεί απομίμηση και θα υπόκειται στις προβλεπόμενες κυρώσεις από το σχετικό νομοθετικό πλαίσιο περί πνευματικής ιδιοκτησίας και από τις ισχύουσες διεθνείς συνθήκες για την προστασία των συγγραφικών δικαιωμάτων.

Μάνια Χατζηιωαννίδη

Πάτσγουορκ & Quilting αλά Ελληνικά

*Βασικές τεχνικές
και 16 σχέδια με αναλυτικές οδηγίες*

Περιεχόμενα

Πρόλογος.....	11
Μερικές σκόρπιες συμβουλές	13
Τι είναι το πάτσγουορκ και το quilting	15
Πάτσγουορκ (patchwork).....	15
Quilting (κουίλτινγκ)	15
Σύντομη ιστορία του πάτσγουορκ και του quilting.....	17
Αμερικανικός Εμφύλιος Πόλεμος (1861-1865)	18
Η κατάργηση της δουλείας	18
Amish	18
Crazy quilting	19
Οι μελισσοπαρέες	19
Πάτσγουορκ και quilting στην Ελλάδα	19
Σύστημα μέτρησης	21
Εργαλεία και χρήση τους	23
Τι εργαλεία χρειάζεστε.....	23
Ραπτομηχανή.....	25
Τα μέρη της ραπτομηχανής	25
Τι ραπτομηχανή χρειάζεστε για να κάνετε πάτσγουορκ	26
Τρόποι κοπής.....	29
Τι κατεύθυνση έχει το ύφασμά σας όταν κόβετε.....	29
Πώς κόβετε με τον κόφτη.....	29
Πώς ισιώνετε ή γωνιάζετε	31
Πώς ενώνετε τα στοιχεία μεταξύ τους - Βελονιές	32
Με το χέρι.....	32
Με τη μηχανή	32

Αλυσιδωτός τρόπος συναρμολόγησης.....	33
Βελονιές απλικέ.....	33
<i>Με το χέρι: Φεστόνι</i>	33
<i>Με το χέρι: Κρυφή βελονιά</i>	34
<i>Με τη μηχανή: Φεστόνι ή Ζιγκ-ζαγκ</i>	34
<i>Με απλό γαζί</i>	35
Πώς σιδερώνετε.....	35
Πώς ξηλώνετε.....	36
Υλικά.....	37
Υφάσματα.....	37
Πού βρίσκετε τα υφάσματα για το πάτσγουορκ	38
Διαστάσεις προ-κομμένων κομματιών	38
Απόθεμα σε υφάσματα	39
Βάτες.....	40
Μεγέθη παπλωμάτων/βάτας.....	40
Κλωστές.....	41
Ας μιλήσουμε για χρώματα.....	43
Ο τροχός των χρωμάτων.....	43
Φωτεινότητα των χρωμάτων	44
Ένταση των χρωμάτων	44
Θερμοκρασία των χρωμάτων	44
Χρωματικοί συνδυασμοί.....	45
Πώς επιλέγετε χρώματα και, άρα, υφάσματα για να κάνετε πάτσγουορκ	46
Πάτσγουορκ.....	47
Τα στοιχεία που χρησιμοποιούμε.....	47
Απλά στοιχεία	47
Τετράγωνα με 4 στοιχεία.....	48
Τετράγωνα με 9 στοιχεία.....	48
Τετράγωνα με ακανόνιστα στοιχεία	49
Πρωτεύοντα και δευτερεύοντα σχήματα	49
Στήσιμο των έργων	50
Τρόποι	50
<i>Απλή παράθεση τετραγώνων</i>	50
<i>Τοποθέτηση τετραγώνων μύτη με μύτη</i>	51
<i>Τοποθέτηση γύρω από ένα κεντρικό θέμα</i>	51

Στήσιμο σε οριζόντιες ή κάθετες λωρίδες	51
Στήσιμο με συνεχές ή με διακοπτόμενο πλαίσιο	52
Εξωτερικό πλαίσιο λωρίδα	52
Πλαίσιο φάκελος	53
Πλαίσιο με τετράγωνα στις γωνίες	53
Άλλες τεχνικές του πάτσγουορκ	53
Εγγλέζικο πάτσγουορκ με χαρτί	53
Τρίγωνα από Μισό Τετράγωνο (TMT)	57
Τρίγωνα από ένα Τέταρτο Τετραγώνου (TTT)	60
Log cabin	61
Roman stripes	64
Rail fence	64
Απλικέ	66
Απλικάρισμα με ελεύθερες τις άκρες	66
Απλικάρισμα με γυρισμένες τις άκρες	67
Καπιτονάρισμα	69
Σαντουισάρισμα	69
Καπιτονάρισμα	70
Καπιτονάρισμα με το χέρι	70
Καπιτονάρισμα με τη μηχανή	71
Είδη καπιτοναρίσματος	71
Καπιτονάρισμα σε ευθείες γραμμές	71
Περίγραμμα	72
Ηχώ	72
Διαγώνια	73
Μέσα στις ραφές	73
Ελεύθερο καπιτονάρισμα	74
Κορδέλες	74
Βότσαλα	75
Φύλλα ή φλόγες και σπείρες	75
Καρδιές	75
Ψάρια	75
Ρέλιασμα	77
Φάρδος ρελιού	77
Πώς κόβετε το ρέλι	77
Κάθετα ή παράλληλα στις ούγιες	77

Πλάγια σε γωνία 45 μοιρών	77
Πώς ενώνετε μεταξύ τους λωρίδες για ρέλι	78
Πώς ράβετε το ρέλι πάνω στο έργο σας.....	78
Διάφορα πολύ γνωστά στοιχεία «με ονοματεπώνυμο»	80
Τετράγωνο με 4 στοιχεία.....	81
Κλασικό τετράγωνο με 4 στοιχεία	81
Δυο-δυο	81
Ανεμόμυλος	81
Καραβάκι.....	81
Τετράγωνο με 9 στοιχεία.....	82
Άστρο της φιλίας.....	82
Εκκεντρικό άστρο.....	82
Κουβαρίστρα	82
Κλειψύδρα	82
Ελληνικός σταυρός	83
Το γράμμα Χ.....	83
Το κόλπο με τα χαρτιά	83
Διπλό εννιάρι.....	83
Τετράγωνο με ακανόνιστα στοιχεία.....	84
Σπιτάκι	84
Η πιατέλα του κέικ	84
Το παζλ της Ουάσιγκτον	84
Ακανόνιστες λωρίδες	84
16 σχέδια με αναλυτικές οδηγίες.....	85
Οδηγίες για τα έργα	86
Τετράγωνο μαξιλαράκια (5 διαφορετικά σχέδια)	87
Σουπλά (4 διαφορετικά σχέδια)	94
Τραβέρσα	99
Πάπλωμα για μωρά.....	104
Νεσεσέρ (3 διαφορετικά σχέδια)	109
Τσάντα.....	118
Πάπλωμα για γοργόνες.....	123
Τελειώματα	152
Βιβλιογραφία.....	155

Πρόλογος

Το βιβλίο που κρατάτε στα χέρια σας περιγράφει τις πολύ βασικές τεχνικές του πάτσγουορκ και του quilting. Τόσο το πάτσγουορκ, όσο και το quilting (η ανάλυση των όρων στη σελ.15) δεν είναι έννοιες ευρέως γνωστές στην Ελλάδα, παρά το γεγονός ότι υπάρχει πολύς κόσμος που ασχολείται με αυτά και μάλιστα σε πολύ υψηλό επίπεδο.

Πρόκειται για δύο χειροτεχνίες που μπορούν να λειτουργήσουν και μαζί αλλά και ανεξάρτητα η μία από την άλλη, που μπορούν να δώσουν πολλές ώρες ευχαρίστησης σε όποιον ασχοληθεί με αυτές, αλλά μπορούν παράλληλα να βοηθήσουν και την οικονομία των οικογενειών, μια και αξιοποιούν όλα τα υφάσματα που υπάρχουν στα σπίτια μας και δεν χρησιμοποιούμε πια.

Γράφοντας το βιβλίο αυτό, προτίμησα να περιοριστώ στα βασικά, προκειμένου το αποτέλεσμα να είναι ένα όσο το δυνατόν μικρό βιβλίο, που να δίνει στον αναγνώστη όλες τις απαραίτητες γνώσεις, ώστε, αν το θελήσει, να πατήσει σε αυτές και να προχωρήσει παραπέρα και να φτάσει –γιατί όχι;– ακόμα και σε μορφές textile art, που είναι οι προχωρημένες μορφές των τεχνικών αυτών και δίνουν πραγματικά αριστουργήματα.

Αν είστε εντελώς αρχάριοι, μπορείτε να διαβάσετε το βιβλίο από την αρχή και να προχωρήσετε ολοκληρώνοντας ένα-ένα κεφάλαιο, κάνοντας συγχρόνως και τα δείγματα που προτείνω.

Τελειώνοντας το βιβλίο, θα έχετε μια γνώση όλων των βασικών τεχνικών και, βέβαια, μπορείτε να φτιάξετε και τα έργα, για τα οποία υπάρχουν αναλυτικές οδηγίες στο δεύτερο μέρος του βιβλίου. Είναι φυσικά αυτονόητο ότι μπορείτε να χρησιμοποιήσετε τα δείγματά σας με όποιον τρόπο θέλετε πέρα από τις δικές μου προτάσεις.

Στο βιβλίο αυτό θα συναντήσετε αρκετές αγγλικές λέξεις. Συγχωρήστε με γι' αυτό. Το πάτσγουορκ και το quilting είναι αρκετά καινούργια στην Ελλάδα και η σχετική ορολογία δεν έχει βρει

ακόμα τον δρόμο της. Σε ορισμένες περιπτώσεις προτείνω κάποια λέξη, κρατώ όμως πάντα μέσα σε παρένθεση και την αγγλική ως σημείο αναφοράς, μια και η ελληνική ακόμα δοκιμάζεται. Επίσης, γνωρίζοντας την αγγλική ορολογία θα μπορείτε ευκολότερα να περιδιαβαίνετε το διαδίκτυο. Τέλος, θα βρείτε πολλές φορές τον όρο quilts, καθώς αφορά μεγάλο εύρος αντικειμένων και όχι μόνο παπλώματα.

Τις ευχαριστίες μου πάνω απ' όλους στη Χριστίνα Δεληγιάννη (κατάστημα Charm Pack) με τη χορηγία της οποίας εκδόθηκε αυτό το βιβλίο, αλλά και

- στον κ. Δ. Αρμενάκη, εισαγωγέα των εργαλείων PRYM,
- στον κ. Αντ. Καραμήτσιο, εισαγωγέα των ραπτομηχανών Husquarna Viking, και
- στην κ. Ελ. Μουζάκη (Κλωστές Πεταλούδα),

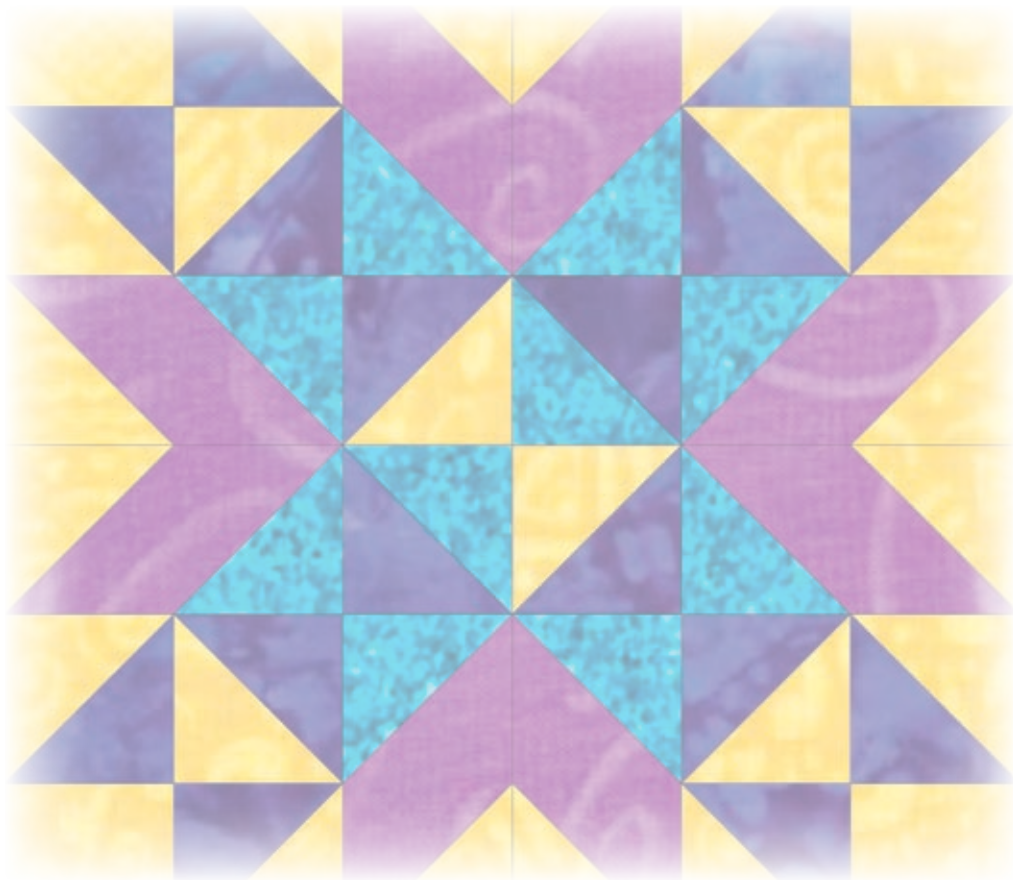

οι οποίοι βοήθησαν στην υλοποίηση αυτού του βιβλίου με φωτογραφίες, εξοπλισμό και υλικά.

Και επειδή αυτό είναι το πρώτο μου βιβλίο, κλείνοντας αυτόν τον πρόλογο, θα ήθελα να ευχαριστήσω τον συνάδελφό μου τα χρόνια της Εθνικής Τράπεζας Νίκο Νέζη, που με έμαθε να συγγράφω εγχειρίδια διαδικασιών αρχικά και άρα τεχνικά βιβλία, όπως αυτό που κρατάτε στα χέρια σας. Οποσδήποτε ευχαριστώ τις μαθήτριάς μου, που οι περισσότερες έγιναν στην πορεία και φίλες, Γιώτα Αργυρο-

πούλου, Αθηνά Γεωργίτση, Κατερίνα Ιωάννου, Μαίρη Καλεμκερή, Εύα Καπάζογλου και Κατερίνα Σωτηροπούλου, για τη βοήθειά τους στη δοκιμή των σχεδίων, τη Σάντρα Κορωνάκη για τις φωτογραφίες των τελικών αντικειμένων και την Κατερίνα Γεραμάνη-Ντοβίνου για πολλά (ξέρει εκείνη). Τέλος, το αναμενόμενο αλλά και πιο απαραίτητο μεγάλο ευχαριστώ στην οικογένειά μου, η οποία με στήριξε σε όποια τρελή ιδέα μου ήρθε στο μυαλό όλα αυτά τα χρόνια, που ταυτόχρονα άλλαξε και την επαγγελματική πορεία μου.

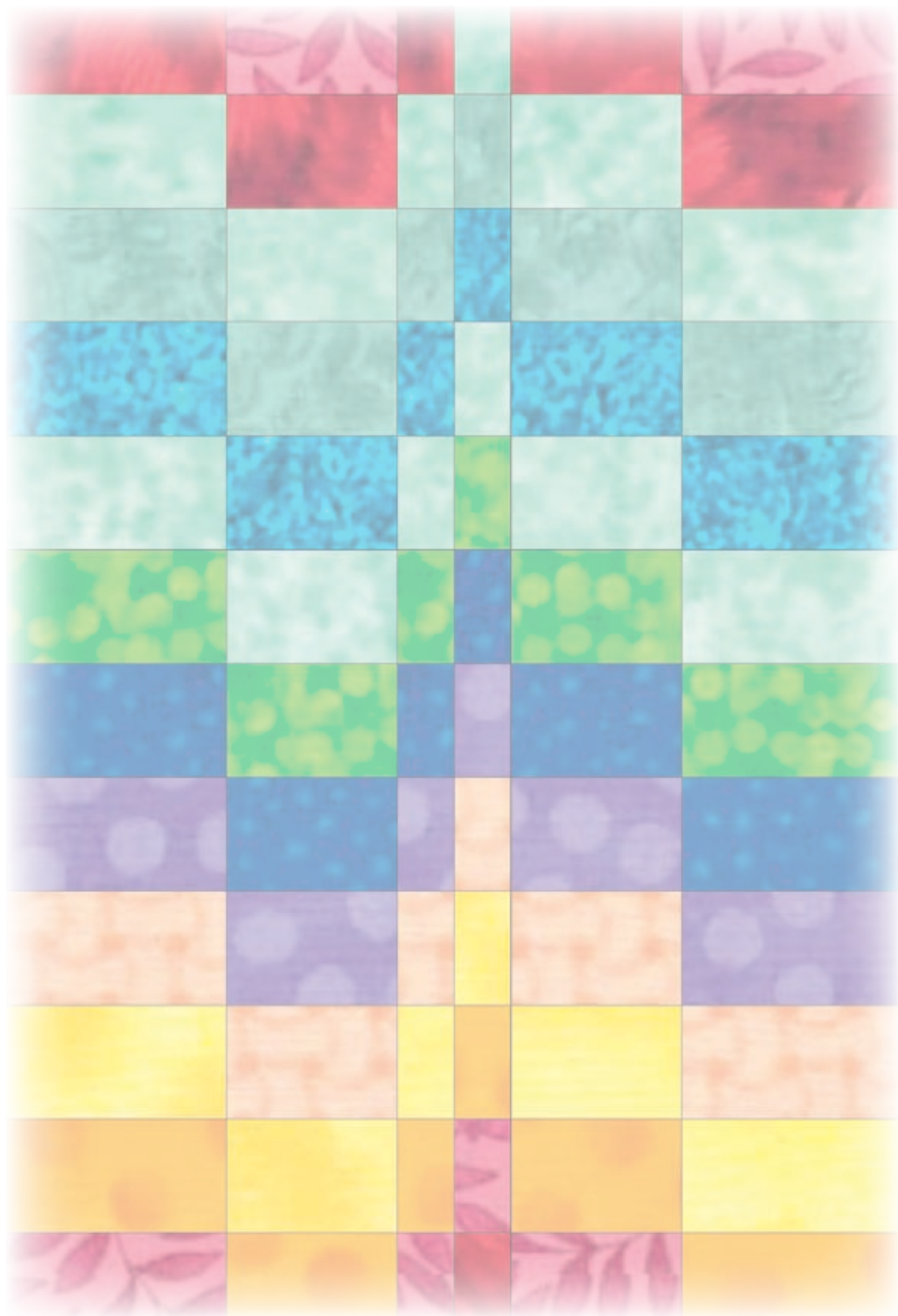
*Θα ήταν μεγάλη μου χαρά
αν επικοινωνούσατε μαζί μου
μέσα από το site μου
www.maniaforquilts.com
ή τη σελίδα στο Facebook:
*Mania for quilts**

Μερικές σκόρπιες συμβουλές

πριν διαβάσετε το βιβλίο ή πριν αρχίσετε να δουλεύετε

- ✓ Αρχίστε από απλά σχέδια και προχωρήστε σιγά-σιγά.
- ✓ Μάθετε πρώτα τα βασικά και τα παραδοσιακά σχέδια για να αποκτήσετε μια βάση και μετά προχωράτε στα πιο μοντέρνα.
- ✓ Μην παρασύρεστε από γκατζετάκια κάθε είδους που υπόσχονται τον ουρανό με τα άστρα.
- ✓ Μην φοβάστε τη ραπτομηχανή. Με το πάτσογουρκ μπορείτε να εξοικειωθείτε μαζί της χωρίς να το καταλάβετε και στην πορεία να ράψετε και άλλα πράγματα. Μάρτυρές μου όλες οι αρχάριες μαθήτριες που ξεκίνησαν χωρίς να ξέρουν ούτε καν να σηκώνουν το ποδαράκι της μηχανής.
- ✓ Κρατήστε μακριά την «αστυνομία του πάτσογουρκ». Πάντα θα βρεθεί κάποιος να σας πει ότι αυτό που κάνετε είναι λάθος. Μην τον ακούτε. Απαντήστε του ότι το κάνετε έτσι, επειδή έτσι το είχατε στο μυαλό σας. Όπως θα διαπιστώσετε στην πορεία, υπάρχουν πολλοί τρόποι για να κάνει κάποιος κάτι, όπως και σε όλα τα πράγματα άλλωστε. Επιλέγουμε τον τρόπο που μας εξυπηρετεί και μας ικανοποιεί περισσότερο.
- ✓ Αφήστε κατά μέρος την τελειομανία σας. Το πάτσογουρκ είναι μεγάλη παγίδα τελειομανίας. Τιθαρεύστε την και μάθετε να συγχωρείτε στον εαυτό σας τα μικρολαθάκια του. Έχετε πάντα κατά νου ότι αυτά που βλέπετε στις φωτογραφίες φαίνονται τέλεια, γιατί έτσι ήθελε να τα φωτογραφίσει κάποιος. Αν τα δείτε από κοντά με τη διάθεση να βρείτε λάθη ή λαθάκια, θα βρείτε σίγουρα. Εκτός αν κάποιος αφιερώνει τρεις φορές τον χρόνο που ενδεχομένως αφιερώνετε εσείς σε ένα έργο και ξηλώνει και ξαναξηλώνει.
- ✓ Εφαρμόστε τον «Κανόνα των 3 μέτρων από τον καθρέφτη». Κρατήστε δηλαδή το έργο σας μπροστά σε έναν καθρέφτη σε απόσταση 2-3 μέτρων και παρατηρήστε το. Θα δείτε ότι τα περισσότερα μικρολαθάκια δεν είναι ορατά. Διορθώστε μόνο ό,τι βλέπετε και σας ενοχλεί.
- ✓ Δουλέψτε όπως σας ευχαριστεί. Ακόμα κι αν οι χρωματικοί συνδυασμοί που χρησιμοποιείτε τινάζουν στον αέρα τη θεωρία των χρωμάτων, εσείς προχωρήστε, αφού δικό σας είναι το έργο και εσάς πρέπει να ευχαριστεί. Ευτυχώς στην Ελλάδα δεν έχουμε ακόμα αυστηρούς κανόνες στις εκθέσεις και αυστηρούς κριτές, όπως στην Αμερική. Εξάλλου, δεν κάνουμε όλοι πάτσογουρκ με στόχο κάποια έκθεση!
- ✓ Κάντε πάτσογουρκ στο χέρι ή στη μηχανή επίσης όπως σας ευχαριστεί. Μην ακούτε τις σειρήνες του παραδοσιακού πάτσογουρκ που δουλεύουν στο χέρι και κοιτούν αφ' υψηλού τη δουλειά της μηχανής. Είναι βέβαιο ότι αν το πάτσογουρκ εξακολουθούσε να γίνεται όπως γινόταν πριν από τριάντα και σαράντα χρόνια, δεν θα είχε την απίχτηση και τους φανατικούς οπαδούς που έχει στη σημερινή εποχή με τους τρελούς ρυθμούς της.
- ✓ Πάνω απ' όλα, κάντε πάτσογουρκ για να αντλήσετε την ευχαρίστηση που ένωσαν τόσες γυναίκες στο πέρασμα των δεκαετιών και εξακολουθούν να νιώθουν ακόμα και σήμερα.

Τι είναι το πάτσγουορκ και το quilting

Όσοι από σας έχετε περιπλανηθεί στο διαδίκτυο ψάχνοντας το θέμα του πάτσγουορκ είναι πολύ πιθανόν να έχετε λίγο μπερδευτεί, γιατί υπάρχουν στα αγγλικά δύο πολύ βασικές έννοιες που πολλές φορές η μία υπερκαλύπτει την άλλη. Ποιες είναι αυτές:

Πάτσγουορκ (patchwork)

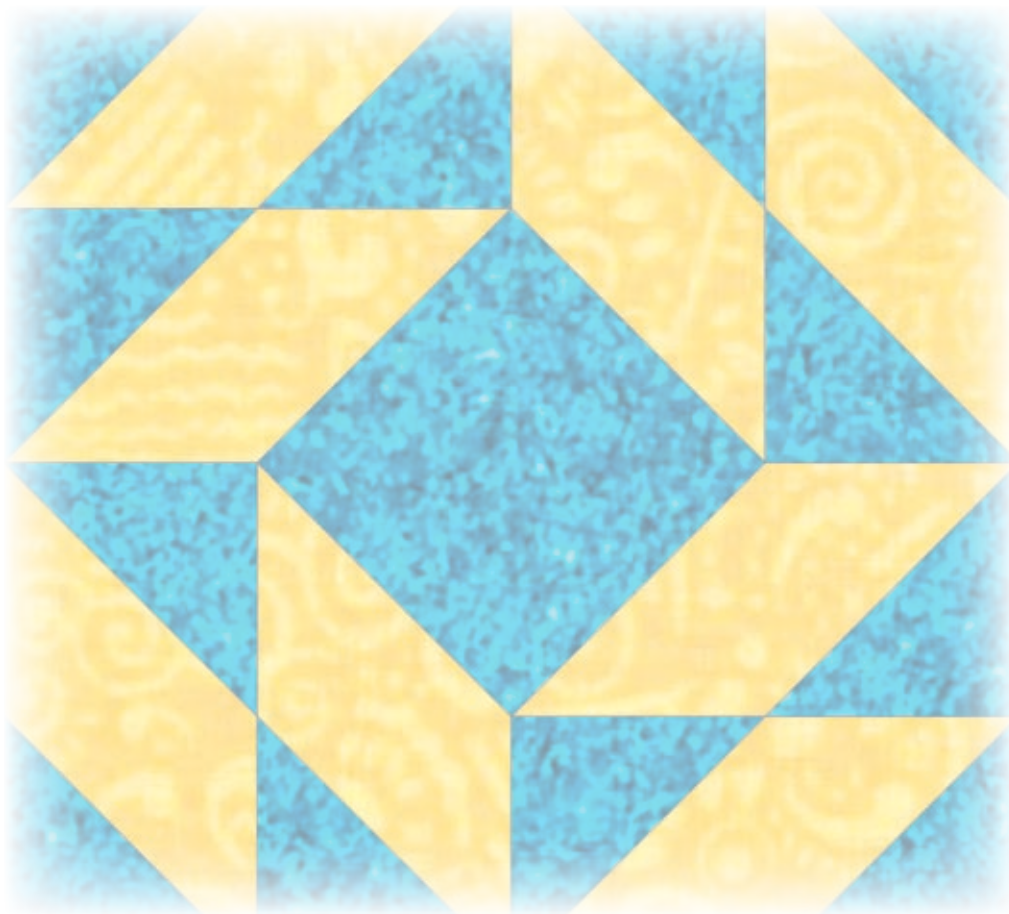
Προέρχεται από τις λέξεις *patch* (μπάλωμα, μικρό κομμάτι ύφασμα) και *work* (δουλειά). Δηλαδή, για να κάνετε πάτσγουορκ, δουλεύετε με μικρά κομμάτια ύφασμα, τα οποία ενώνετε είτε δουλεύοντας στο χέρι είτε με τη βοήθεια της μηχανής. **Φτιάχνετε δηλαδή ένα νέο ύφασμα στο μέγεθος που το θέλετε, το οποίο αποτελείται από μικρά-μικρά κομμάτια.** Ο τρόπος που ενώνετε τα κομμάτια δίνει και το αντίστοιχο αποτέλεσμα. Μεγάλη σημασία στο πάτσγουορκ έχουν, εκτός από τα σχήματα, στα οποία κόβετε τα κομματάκια, και οι χρωματικοί συνδυασμοί, μια και μπορεί να απογειώσουν ή και να μειώσουν το τελικό αποτέλεσμα.

Quilting (κουίλτινγκ)

Προέρχεται από τη λατινική λέξη *culcita*, που σημαίνει σάκος γεμισμένος. Αυτό που παλιά έλεγαν οι νοικοκυρές «καπιτονάρισμα», από την αντίστοιχη γαλλική λέξη. Άλλοι χρησιμοποιούν τον όρο «παπλωματική». Ούτε το ένα ούτε το άλλο υπάρχουν στα λεξικά. Δική σας η απόφαση για το πώς θα το πείτε. Η ουσία είναι ότι πρόκειται για την τεχνική κατά την οποία έχοντας δύο κομμάτια ύφασμα και ενδιάμεσα βάτα, τα ενώνετε ράβοντάς τα μεταξύ τους. Χρησιμοποιείται είτε όταν θέλετε να κάνετε, π.χ., ένα ζεστό πάπλωμα ή απλώς όταν θέλετε το τελικό προϊόν σας να έχει όγκο και να μην είναι τελείως επίπεδο. Η τεχνική αυτή συναντάται σε διάφορες χώρες με διαφορετικό όνομα.

Οι δύο αυτές τεχνικές (πάτσγουορκ και quilting) μπορούν να χρησιμοποιηθούν μαζί αλλά και ανεξάρτητα η μία από την άλλη. Μπορείτε, δηλαδή, να φτιάξετε ένα τραπεζομάντιλο ή μια κουρτίνα χρησιμοποιώντας την τεχνική του πάτσγουορκ και απλώς να τα φοδράρετε, για να μη φαίνονται οι ραφές. Μπορείτε να κάνετε quilting χρησιμοποιώντας δύο μονοκόμματα κομμάτια ύφασμα και βάτα και, τέλος, μπορείτε να χρησιμοποιήσετε και τις δύο αυτές τεχνικές μαζί.

Σύντομη ιστορία του πάτσγουορκ και του quilting

Το πάτσγουορκ ξεκίνησε στην Ευρώπη, αλλά γνώρισε μεγάλη άνθηση στην Αμερική, όπου έφτασε με τους Άγγλους και Ολλανδούς αποίκους. Το quilting από την άλλη πλευρά έχει τις ρίζες του στην αρχαία Αίγυπτο και την Κίνα. Το αρχαιότερο καπιτοναρισμένο ρούχο απεικονίζεται σε μια σκαλισμένη φιγούρα φαραώ της Πρώτης Δυναστείας (στο β' μισό του 4ου αι. π.Χ.), ενώ το 1924 οι αρχαιολόγοι ανακάλυψαν ένα καπιτοναρισμένο χαλί στη Μογγολία (μεταξύ 100 π.Χ. και 200 μ.Χ.). Στον Μεσαίωνα οι ιππότες φορούσαν ένα καπιτοναρισμένο αντικείμενο κάτω από την πανοπλία τους, για να τους προστατεύει από το κρύο και το βάρος. Τα καπιτοναρισμένα ρούχα άρχισαν να γίνονται μόδα στην Ευρώπη περίπου τον 14ο αιώνα κυρίως στη Γαλλία, τη Γερμανία, την Αγγλία αλλά και στην Ιταλία με τις καπιτοναρισμένες τουνίκ.

Πριν από τον 19ο αιώνα το πάτσγουορκ αφορούσε κυρίως το μπάλωμα των ρούχων, που στην πορεία μετατρέπονταν σε παπλώματα, λόγω της ανέχειας των χαμηλότερων κοινωνικών στρωμάτων. Όταν αργότερα τα βαμβακερά υφάσματα έγιναν πιο προσιτά στη μεσαία κοινωνική τάξη, άρχισε το πάτσγουορκ να βρίσκει τη θέση του και στα έργα τέχνης.

Αλλαγές επήλθαν και με την εξέλιξη της τεχνολογίας. Η Βιομηχανική Επανάσταση επέφερε τις πιο θεαματικές από αυτές, μια και τα υφάσματα κατασκευάζονταν πια σε μεγάλη έκταση και επομένως έγιναν και φθηνότερα. Γύρω στο 1840 οι τιμές των υφασμάτων είχαν πέσει τόσο πολύ, που ήταν προσιτά σχεδόν σε κάθε οικογένεια και τότε η εξάπλωση ήταν ραγδαία.

Κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου μεγάλη ώθηση στις τεχνικές αυτές έδωσε και η εφεύρεση της ραπτομηχανής. Μέχρι το 1870

αρκετά νοικοκυριά είχαν μία ραπτομηχανή. Και αυτό είναι κάτι που επηρέασε τις τεχνικές με δύο τρόπους: Οι γυναίκες, ράβοντας τα ρούχα της οικογένειας, είχαν πια λιγότερο χρόνο να ασχοληθούν με πάτσγουορκ, αλλά ταυτόχρονα μπορούσαν να κάνουν πάτσγουορκ πιο γρήγορα, μια και δούλευαν τα παπλώματα στη μηχανή, κάτι που ήταν και μια μορφή επίδειξης πλούτου. Πολύ αργότερα και με το κίνημα της επιστροφής στις παλιές αξίες συνέχισαν κάποιες να κάνουν τη συναρμολόγηση στη μηχανή και έκαναν και κάνουν το καπιτονάρισμα στο χέρι.

Το παλιότερο πάπλωμα που βρέθηκε στην Ευρώπη προέρχεται από τη Σικελία στο τέλος του 14ου αιώνα και σήμερα φυλάσσεται στο Victoria and Albert Museum στο Λονδίνο, όπου υπάρχει μια εξαιρετική συλλογή quilts. Είναι φτιαγμένο από λινό και η βάτα του είναι μάλλινη. Το μέγεθός του είναι 3,10×2,70 μ. (122×106") και στην επάνω πλευρά του απεικονίζονται σκηνές από τον μύθο του Τριστάνου και της Ιζόλδης, που ήταν στη μόδα την εποχή εκείνη.

Στην Αμερική υπάρχουν πολλά μουσεία που στεγάζουν αντικείμενα κατασκευασμένα με τις τεχνικές αυτές, ορισμένα δε έχουν δημιουργηθεί αποκλειστικά και μόνο γι' αυτόν τον σκοπό. Οι τεχνικές αυτές έκαναν πολύ δρόμο διαμέσου των αιώνων και τώρα πια έχουν εξελιχθεί σε τέχνη με την ονομασία Textile Art.

Οι καλλιτέχνες-quilters βάφουν πια πολλές φορές μόνοι τους τα υφάσματα που χρησιμοποιούν και δημιουργούν νέα σχέδια εμπνεόμενοι από τη φύση, τη γεωμετρία, τη ζωή. Πολλοί από αυτούς αναμειγνύουν παραδοσιακές με μοντέρνες τεχνικές αλλά και υλικά, συνδυάζοντας

με τα υφάσματα βαφές, κεντήματα, χάντρες και ό,τι άλλο ταιριάζει στην έμπνευσή τους.

Επίσης, βοηθούνται από την τεχνολογία, που επιτρέπει σε πολλούς καλλιτέχνες να σχεδιάσουν το έργο τους αλλά και να σχεδιάσουν και να τυπώσουν τα δικά τους υφάσματα.

Ας δούμε, όμως, κάποια συγκεκριμένα ιστορικά ορόσημα:

Αμερικανικός Εμφύλιος Πόλεμος (1861-1865)

Κατά την εποχή αυτή τα παπλώματα γίνονταν αφενός για να συγκεντρωθούν χρήματα για τις ανάγκες του πολέμου και αφετέρου για να ζεστάνουν τους στρατιώτες στο μέτωπο. Και καθώς συνδέονταν με πατριωτικούς σκοπούς, πολλά σχέδια της εποχής εκείνης ήταν εμπνευσμένα από το σχήμα και τα χρώματα της αμερικανικής σημαίας.

Η κατάργηση της δουλείας

Πριν από τον Αμερικανικό Εμφύλιο, ήδη πριν από το 1830, υπήρχε το κίνημα των Abolitionists, που ήταν οι υπέρμαχοι της κατάργησης της δουλείας. Ένας τρόπος που χρησιμοποιούσαν ήταν να οργανώνουν μεγάλες εκθέσεις, όπου, προσπαθώντας να αφυπνίσουν τη συνείδηση του κόσμου, ταυτόχρονα συγκεντρώναν και χρήματα για τον σκοπό αυτό. Στα παπλώματα που κατασκευάζονταν για τον σκοπό αυτό, οι γυναίκες κεντούσαν πολλές φορές ποιήματα ή αποφθέγματα κατά της δουλείας.

Επίσης, τον καιρό εκείνο είχε αναπτυχθεί το κίνημα του Υπόγειου Σιδηρόδρομου (Underground Railroad). Το κίνημα αυτό στην πραγματικότητα δεν είχε σχέση με υπόγειο σιδηρόδρομο, αλλά με ένα σύνολο δρόμων και σπιτιών ή άλλων χώρων που ήταν ασφαλή για τους σκλάβους που διέφευγαν. Υπάρχουν ιστορίες για συγκεκριμένα τετράγωνα στοιχεία που χρησιμοποιούνταν ως σινιάλα, δηλαδή έδειχναν αν ο

δρόμος, που εκ των προτέρων ήταν γνωστός στους σκλάβους, ήταν ανοιχτός ή όχι. Τα μηνύματα αυτά δίνονταν με τα παπλώματα που είτε ήταν αφημένα πάνω σε φράχτες είτε απλωμένα με την υπόλοιπη μπουγάδα. Όλα αυτά βέβαια ακούγονται πολύ όμορφα και ίσως ρομαντικά, ωστόσο οι γνώμες των ιστορικών δίστανται ως προς την αλήθεια της ιστορίας αυτής.

Πάντως, το ιστορικό γεγονός είναι ότι πολλές γυναίκες, φτιάχνοντας το πάπλωμά τους, φρόντιζαν να βάζουν σε κάποιο σημείο δυο-τρεις κεντημένες σειρές από ένα σχετικό ποίημα ή κεντούσαν ένα ανάλογο σκίτσο.

Ας κρατήσουμε από όλα αυτά το γεγονός ότι τα παπλώματα έπαιξαν κι αυτά κάποιον ρόλο πέρα από τον προφανή την εποχή εκείνη.

Amish

Ιδιαίτερη μνεία πρέπει να γίνει για τα παπλώματα των Amish (θρησκευτική κοινότητα) με τα έντονα γραμμικά σχέδια και τους ιδιαίτερους χρωματικούς συνδυασμούς. Οι Amish ζούσαν στην Ευρώπη, αλλά ανέπτυξαν το quilting ιδιαίτερα μετά τη μετανάστευσή τους στην Αμερική και τον Καναδά. Η κάθε κοινότητα Amish είχε τα δικά της ιδιαίτερα σχέδια και χρώματα.

Συχνά τα παπλώματα αυτά ήταν το μόνο δι-

ακοσμητικό στοιχείο σε ιδιαίτερα λιτά σπίτια. Από τη δεκαετία του 1960 και μετά που τα ανακάλυψαν οι «Εγγλέζοι», όπως αποκαλούσαν οι Αμίση όλους όσοι βρίσκονταν εκτός των κοινοτήτων τους, τα παπλώματα αυτά αποτελούν συλλεκτικά αντικείμενα.

Crazy quilting

Προς τα τέλη του 19ου αιώνα εξαπλώθηκε η τάση του τρελού πάτσγουορκ, όπου μικρά και

ανομοιογενούς σχήματος κομμάτια ενώνονταν με τυχαίο τρόπο και στη συνέχεια διακοσμοούνταν από πάνω με διάφορες διακοσμητικές βελονιές. Τα υφάσματα που χρησιμοποιούνταν σε αυτά τα έργα ήταν βελούδα, δαντέλες, μπροκάρ και γενικά κάθε είδους ύφασμα που περίσσευε από ρούχα, κουρτίνες ή άλλες κατασκευές. Τα quilts που γίνονταν μ' αυτόν τον τρόπο τις περισσότερες φορές χρησιμοποιούνταν ως ριχτά-ρια ή άλλα διακοσμητικά στοιχεία.

Οι μελισσοπαρέες

Οι μελισσοπαρέες (quilting bees) ήταν ομάδες γυναικών που συγκεντρώνονταν και δούλευαν μαζί ένα έργο. Ο ρόλος της ομάδας ήταν διττός: αφενός μεν ο προφανής, δηλαδή να δουλέψουν

το έργο αυτό καθαυτό, και αφετέρου ο κοινωνικός ρόλος, που δεν είναι διόλου ευκαταφρόνητος, καθώς προσέφερε στις γυναίκες της εποχής εκείνης ευκαιρίες για κοινωνικότητα. Σήμερα εξακολουθούν και υπάρχουν οι ομάδες αυτές, σε μικρότερο βαθμό βέβαια και οπωσδήποτε ένα μεγάλο μέρος τους έχει αντικατασταθεί από τις ηλεκτρονικές ομάδες.

Πάτσγουορκ και quilting στην Ελλάδα

Στην Ελλάδα οι τεχνικές αυτές δεν αποτελούν μέρος της παράδοσής μας, με εξαίρεση ίσως το quilting που αναπτύχθηκε σε μορφή whole-cloth quilts (παπλώματα με μονοκόμματο ύφασμα – όχι πάτσγουορκ). Φαίνεται ότι οι τεχνικές αυτές ήρθαν στην Ελλάδα με τους πρόσφυγες

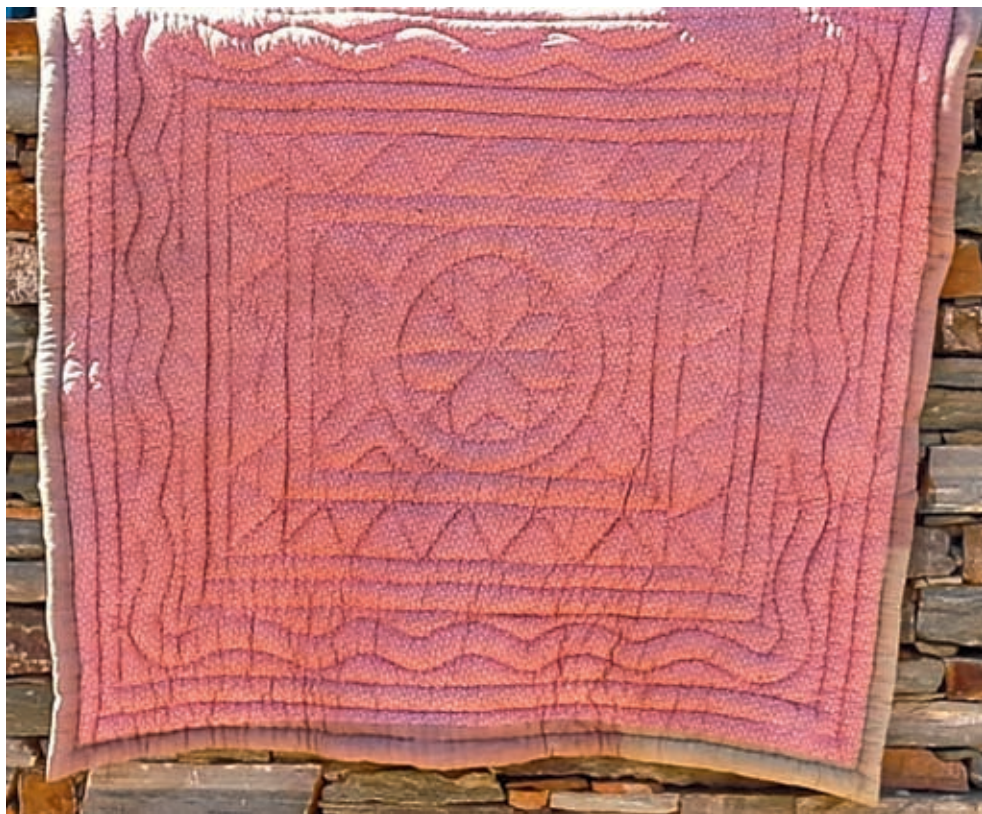

από τη Μικρά Ασία (το πάτσγουορκ αποτελεί μέρος της παράδοσης της Τουρκίας). Στην Ελλάδα, από τα αρχαία χρόνια, όπως όλοι ξέρουμε, τα κουρελάκια μας τα υφαίναμε και τα κάναμε κουρελούδες. Ωστόσο οι πρόσφυγες έφεραν μαζί τους και αυτή την τέχνη, με αποτέλεσμα να αρχίσουν να εμφανίζονται και τα παπλώματα, κυρίως με τη μορφή του μονοκόμματος υφάσματος (whole-cloth quilt) που καπιτονάρωνταν και αποτελούσαν μέρος της κάθε προίκας.

Ας θυμηθούμε με τη φωτογραφία οι παλιότεροι και ας γνωρίσουν οι νεότεροι αυτά τα παπλώματα που είχαν συνήθως στην επάνω πλευρά τους μερικά έντονα σατέν υφάσματα (ροζ-κίτρινα-γαλάζια-ανοιχτά πράσινα). Στο εσωτερικό είχαν

βαμβάκι ή μαλλί σε κομμάτια και ήταν βέβαια καπιτονarisμένα στο χέρι με τεράστιες βελόνες (σακοράφες), προκειμένου να συγκρατηθεί το εσωτερικό στη θέση του και να μη συγκεντρώνεται στις άκρες με το πλύσιμο. Όσο για το πάτσγουορκ, εκτός από την αρχική του χρήση, δηλαδή το μπάλωμα των ρούχων, μόνο στη μορφή του απλικέ είχε τον χώρο του κυρίως όμως στο κέντημα.

Ωστόσο εύχομαι και ελπίζω ακόμα, και παρά το γεγονός ότι οι τεχνικές αυτές φαίνεται να μπηγαν διστακτικά στη ζωή μας στις αρχές του προηγούμενου αιώνα, να εξαπλωθούν και στον τόπο μας, γιατί είναι μια μορφή έκφρασης που μπορεί να μας προσφέρει στιγμές χαλάρωσης αλλά και να εξωτερικεύσει τη δημιουργικότητά μας.

Σύστημα μέτρησης

Αφού μιλήσαμε για την ιστορία και φαντάζομαι έγινε σαφές ότι οι τεχνικές αυτές γνώρισαν τη μεγαλύτερη ανάπτυξη τους στην Αμερική, είναι πια κατανοητό γιατί οι χάρακες αλλά και τα περισσότερα σχέδια έβγαιναν μέχρι πρότινος σε ίντσες. Μέχρι πριν από λίγο καιρό τα μαθήματα που γίνονταν στην Ελλάδα είχαν βασιστεί αποκλειστικά στο αγγλοσαξονικό σύστημα, δηλαδή τις ίντσες. Αυτός είναι ο τρόπος που έμαθα κι εγώ.

Όσο πιο πιστεύω ότι ίσως και αυτός να είναι ένας λόγος που το πάτσγουορκ στην Ελλάδα δεν έχει μέχρι σήμερα μεγάλη ανάπτυξη, δεδομένου ότι δεν έχουν όλοι την ευκολία να χειρίζονται το αγγλοσαξονικό σύστημα μέτρησης. Στη Γαλλία, τη Γερμανία και την Ισπανία, όπου δουλεύουν κατά κύριο λόγο με εκατοστά, το πάτσγουορκ έχει μια σχετικά μεγάλη κοινότητα. Επίσης, οι σχεδιαστές από τις αγγλοσαξονικές χώρες προσαρμόζονται πια σιγά-σιγά στο διεθνές μετρικό σύστημα, δίνοντας τις οδηγίες στα σχέδιά τους τόσο σε ίντσες, όσο και σε εκατοστά. Τον τελευταίο χρόνο τα πιο σημαντικά αγγλικά διαδικτυακά καταστήματα πωλούν πια υφάσματα με βάση το μέτρο.

Εξάλλου, η μέχρι σήμερα εμπειρία μου μου έδειξε ότι, όταν κανείς εξοικειωθεί με τις τεχνικές του πάτσγουορκ, είναι πιο εύκολο να αντιγράψει κι ένα πατρόν που βρίσκει στο διαδίκτυο και είναι σε

ίντσες. Επίσης, δουλεύοντας με εκατοστά, θα μπορούν να χρησιμοποιηθούν στην αρχή χάρακες που υπάρχουν στα σπίτια σας. Γι' αυτόν τον λόγο επέλεξα να γράφω και να κάνω μαθήματα στο διεθνές μετρικό σύστημα, που βασίζεται στα εκατοστά, ώστε να μπορούν να ακολουθήσουν στην Ελλάδα όλοι όσοι έχουν τη διάθεση.

Στα παραδείγματα που υπάρχουν στο βιβλίο υπάρχει και η μέτρηση σε ίντσες, αλλά τα εργαλεία που θα βλέπετε στις φωτογραφίες θα είναι σε εκατοστά. Η αντιστοιχία θα είναι **κατά προσέγγιση**, προκειμένου να έχετε νούμερα που να μπορείτε να χειριστείτε πιο εύκολα με τους χάρακές σας σε όποιο σύστημα και αν δουλεύετε.

Ο λόγος που αναφέρω όλα τα παραπάνω είναι απόλυτα σχετικός με τα **εργαλεία**, γιατί καταλαβαίνετε ότι άλλοι είναι οι χάρακες με τις ίντσες και άλλοι με τα εκατοστά. Τα εργαλεία που θα περιγράψουμε παρακάτω είναι αυτονόητο ότι υπάρχουν πια στην Ελλάδα και στα δύο συστήματα.

Ένα άλλο σημείο που άπτεται του συστήματος μέτρησης είναι το περιθώριο ραφής. Όταν μιλάμε για περιθώριο ραφής, εννοούμε το κομμάτι του υφάσματος που είναι έξω (δεξιά) από τη ραφή [φωτ.1] και συνήθως «κρύβεται» στην κάτω πλευρά του τελειωμένου υφάσματος. Στο αγγλοσαξονικό σύστη-

φωτ.1

μα είναι $\frac{1}{4}$ της ίντσας. Εάν το μεταφέρετε στο διεθνές μετρικό σύστημα, η απόσταση αυτή είναι 0,6 εκατοστά. Επειδή όμως αυτή η διαβάθμιση δεν υπάρχει στους περισσότερους χάρακες, έχει γίνει παγκοσμίως αποδεκτό και το περιθώριο ραφής για το διεθνές μετρικό σύστημα είναι

0,75 εκ. Ωστόσο πολλά σχέδια για λόγους οικονομίας στα υφάσματα χρησιμοποιούν ως περιθώριο ραφής το 0,5 εκ. Στο βιβλίο αυτό έχω διατηρήσει το 0,75 εκ. ($\frac{1}{4}$ "). Ό,τι και αν επιλέξετε να ακολουθήσετε, είναι πολύ σημαντικό να είστε συνεπείς σε όλο το έργο σας.

